

Голові спеціалізованої вченої ради
К 26.053.11 в Інституті вищої освіти
НАПН України доктору педагогічних
наук, професору О.Г. Ярошенко
01014, м. Київ, Бастіонна, 9.

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри освітньої
політики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Бобрицької Валентини Іванівни

про дисертацію **КРИВОРУЧКО Аліни Валеріївни «Підготовка
майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів»**,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія)

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Реформаційні процеси, що відбуваються у системі педагогічної освіти України, пов'язані з необхідністю удосконалення методичних підходів до підготовки майбутніх учителів. У цьому контексті особливо значущими є дослідження, спрямовані на обґрунтування, забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчального процесу, відносини між якими будувалися б на взаємній повазі, діловому партнерстві, підтримці. У цьому контексті дослідження, у локусі уваги яких є розроблення та експериментальна перевірка методики підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень учнів, набувають особливої значущості. Так, сучасна система оцінювання навчальних досягнень учнів має виконувати мотивуючу і стимулюючу функції, сприяти реалізації Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, розробленого на основі особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів. З огляду на це, дисертаційне дослідження А.В. Криворучко є актуальним і своєчасним.

Зазначимо, що актуальність дослідження А.В. Криворучко посилюється виявленими суперечностями і важливістю їх розв'язання, зокрема: між необхідністю реалізації нових стратегій розвитку освіти в Україні (людиноцентризм, особистісно зорієнтований, компетентнісний, діяльнісний підходи до навчання загалом й оцінювання зокрема) і недостатнім рівнем готовності випускників педагогічного університету вирішувати типові та нестандартні практичні професійні завдання у цьому напрямі; між зростаючими вимогами загальноосвітньої школи до вчителя, здатного реалізувати сучасні тенденції в оцінюванні навчальних досягнень учнів, та практикою підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень школярів; між необхідністю формування у майбутніх учителів хімії практичного досвіду оцінювання навчальних досягнень учнів і

невідповідністю змісту, форм, методів і засобів, що використовуються в процесі підготовки студентів до цієї діяльності.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами дослідження, здійсненого дисертантом, і загалом не викликають сумніву.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка має вступ, три розділи, висновки до розділів, ґрунтовні загальні висновки та список використаних джерел, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

Дисертантка на високому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, визначила мету й завдання дослідження. Аналіз викладеного у вступі наукового апарату дисертаційної роботи дає можливість сформулювати достатньо цілісні уявлення про обраний ракурс роботи, його будову, інструментарій, способи інтерпретації отриманих результатів. Слід вказати на те, що складний, інтегрований характер предмету дослідження обумовили особливості розроблення його теоретичних засад, які у дисертації А.В. Криворучко визначено на методологічному, теоретичному і прикладному рівнях.

Беззаперечним здобутком А.В. Криворучко є й те, що їй вдалося теоретично обґрунтувати та розробити методику підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів у єдності мотиваційно-цільового, змістового, організаційно-процесуального і результативно-коригуючого блоків; визначити структурно-компонентний склад готовності майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів (мотиваційно-потребнісний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти) та показники її сформованості; виявити й обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів (створення освітнього середовища, сприятливого для інтеграції діяльності викладачів дисциплін циклу професійної та практичної підготовки; введення та використання в процесі підготовки студентів форм та методів оцінювання, взаємопов'язаних з сучасними формами та методами оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії; забезпечення педагогічної підтримки контрольної-оцінювальної діяльності студентів під час занять і в позанавчальній роботі).

Обґрунтованими є обрані дисертанткою методи дослідження: теоретичні (системно-структурний аналіз філософської, психолого-педагогічної та науково-методичної літератури з проблеми дослідження); вивчення навчально-методичних та нормативних документів, узагальнення та систематизація педагогічного досвіду викладачів вищих навчальних закладів

і власного досвіду дисертанта з питань підготовки майбутнього вчителя до оцінювальної діяльності, моделювання); емпіричні (спостереження, тестування, опитування, бесіди, інтерв'ювання, анкетування студентів, викладачів, учителів хімії загальноосвітніх навчальних закладів; педагогічний експеримент); методи математичної статистики.

На особливу увагу, на нашу думку, заслуговує практичне значення одержаних результатів, яке полягає в розробці й упровадженні методичного супроводу формування готовності майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, який представлено навчально-методичним комплексом дисципліни за вибором «Сучасні форми та методи оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії», до якого входять наскрізні програми виробничих педагогічних практик за напрямом підготовки 6.040101. Хімія* і спеціальністю 7.040101. Хімія*, методичні розробки індивідуального портфолію студента, портфолію «Оцінювальна діяльність майбутнього вчителя хімії», портфолію студента з педагогічної практики, блоки практичних пізнавальних завдань з психолого-педагогічних дисциплін, хімічних дисциплін, методики навчання хімії, завдання і вправи, рекомендовані до розв'язання під час проходження педагогічної практики, тематика курсових і дипломних робіт, спрямованих на підготовку майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Принагідно відзначаємо вміння автора узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал, що дало змогу А.В. Криворучко на основі вивчення досвіду вітчизняних вищих навчальних закладів виявити проблеми підготовки майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів і схарактеризувати їх у Розділі 1 дисертації.

На нашу думку, обґрунтованою є методика підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів у єдності мотиваційно-цільового, змістового, організаційно-процесуального та результативно-коригуючого блоків, представлена А.В. Криворучко на с. 8-10 автореферату й у п.2.3 Розділу 2 роботи.

Схвалення заслуговує експериментальна перевірка ефективності методики підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, якісний і кількісний аналіз його результатів, що представлені у Розділі 3 дисертації.

Разом із тим, вважаємо, що:

– доцільним було б деталізувати методи дослідження, за допомогою яких здійснювалася перевірка ефективності педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів. Це зробило б більш обґрунтованими положення наукової новизни та висновків дослідження.

– у тексті роботи досить побіжно висвітлено потенціал ІКТ у формуванні готовності майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів (хоча це є беззаперечною сучасною тенденцією в оцінюванні навчальних досягнень учнів), і не достатньою мірою враховано результати потужного експерименту моніторингу рівня навчальних досягнень учнів з

використанням Інтернет-технологій, здійсненого колективами вчених, під керівництвом В. Бикова, О.Співаковського та ін.

– вважаємо, що робота виграла б, якби здобувачка, досліджуючи готовність майбутніх учителів хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, розкрила специфіку формування у них діагностичної компетентності, обґрунтувала її структуру.

– у роботі не достатньо висвітлено досвід зарубіжних наукових шкіл у розв'язанні проблеми підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, не передбачено цього напряму досліджень серед перспективних розвідок автора (с. 15 автореф. , с. 198 дис.).

3. Вірогідність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вірогідність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком адекватні суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів і ґрунтовній джерельній базі. Одержані дисертанткою результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

Дисертацію А.В. Криворучко написано на належному науковому рівні. Здобувач володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, вміщені в ній табличні і графічні матеріали.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня: міжнародного, всеукраїнського, регіонального.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а 13 публікацій, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, 3 – у періодичних наукових виданнях зарубіжних країн, 6 статей – у збірниках матеріалів конференцій з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації та цілком відповідають встановленим вимогам до кандидатських дисертацій.

Дисертація та автореферат А.В. Криворучко оформлено у відповідності до положень «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, та інших інструктивних вимог МОН України щодо кандидатських дисертацій.

Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, і свідчать про наукову й професійну зрілість автора.

5. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

Дисертаційна робота Криворучко Аліни Валеріївни є завершеною, оригінальною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне й прикладне значення для теорії і методики педагогіки (хімія). На підставі виконаних досліджень і розробок автором здійснено розв'язання важливої комплексної наукової проблеми, а саме обґрунтовано теоретичні й методичні засади методики підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів, здійснено її експериментальну перевірку.

Дисертаційна робота «Підготовка майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп. 9, 11, 12), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Криворучко Аліна Валеріївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія).

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
освітньої політики
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

Бобрицька В.І.